

LIITE SÄRKIJÄRVEN KUNNOSTUSHANKKEEN LOPPURAPORTTIIN.

KALASTUSKUNTA TOTEUTTI KUNNOSTUSTÖITÄ IIN SÄRKIJÄRVELLÄ 02.11.2004 – 30.09.2007

Tausta:

Särkijärven kalastuskunta on perustettu v 1994, osakasmäärä 7. Kalastuskunnan yhteinen vesialue 36 ha, Suomen valtio/metsähallitus 180 ha. Vuokrasopimus kalastuskunnalle tehty 31.12. 2017 saakka. Kunnostusalueen vaikutusalueella 12 maanomistajaa.

Toteutetun hankkeen tavoitteeksi asetettiin veden laadun paraneminen, yleisen virkistyskäytön edellytysten paraneminen, alueen viihtyvyyden paraneminen ja vapaaajan kalastuksen helpottuminen.

Hankkeen taustalla on v 1989 ensimmäisten otettujen vesinäytteiden veden huonohko laatu. Asiaa on yritetty helpottaa tehokalastuksella v. 1996-1998. Rysillä saatu kalamäärä n.30.000 kg. Rysäpyynti toistaiseksi lopetettu, koska hävittäminen työlästä. Osakkaiden suorittama hoitokalastus katiskoilla ei yksistään riitä.

Simon kunnassa toimiva kalatalouskoulu on tehnyt vuodesta 1996 alkaen koeverkko-kalastusta kurssitöinä keväällä ja syksyllä. Tutkittu kalojen kokoa, ikää, rasvapitoisuutta ym. ja verrattu tuloksia Perämeren kaloihin. Tehty myös plankton ja veden laadun tutkimuksia. Tulokset saatu kalastuskunnan käyttöön.

Järven eteläpuoleisella osalla molemmilla rannoilla runsaasti maatumutta ja mädäntynyttä vesikasvustoa ja edempänä rannasta kasvaa runsaasti vesikasvia. Kasvillisuus haittaa rannalta järvelle menoa ja irtoilevat lautat sotkevat pyydykset

Hankkeen vireilletulo:

V 2003 syksyllä Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen virkamiehet Timo Yrjänän johdolla kävivät tutustumassa tilanteeseen. Kalastuskunta teki v. 2004 keväällä aloitteen Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskukselle kunnostuksen aloittamisesta.

Ympäristökeskuksen KUNHA-työryhmä antoi asiasta lausunnon. Lausunnossaan he toteavat, että hankkeella on paikallista luonto-, käyttö- ja kulttuuriarvoja. Luontoarvojen kannalta tarkasteltuna edellytetään, että kohteella on itsessään luontoarvoja sekä lisäksi suunnitelluilla kunnostustoimenpiteillä on huomattava vaikutus luontoarvojen kannalta. Rehevöitymisen syitä tulisi selvittää. Ympäristökeskus osallistuu veden laadun seurantaan, rehevyyden selvittämiseen ja omaehtoisten hoitotoimenpiteiden tukemiseen resurssien puitteissa.

Heinäkuussa 2004 pidetyssä kyläkokouksessa hanke todettiin tarpeelliseksi toteuttaa mahdollisimman pian. Kyläkokouksessa olivat läsnä Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksesta Timo Yrjänä ja Kuivaniemen kunnasta kunnaninsinööri Pekka Paaso. Metsähallituksen ja Keski-Perämeren kalastusalueen edustajat kävivät myöhemmin tutustumassa kohteeseen.

Pidetyn kyläkokouksen jälkeen ryhdyttiin selvittämään hankkeen toteuttamistapaa, laajuutta ja rahoitusvaihtoehtoja. Käydyissä viranomaisneuvottelussa ympäristökeskuksen edustajan kanssa sovittiin, että hankkeen toteuttajana on kalastuskunta.

Hankkeen aluksi hankittiin maanomistajien luvat. Läjitysalueet sovittiin yhteisesti maanomistajien kanssa. Maanomistajien luvat saatiin helposti. Osasyynä tähän saattaa olla avoin toiminta jo hankkeen alkutaipaleella kyläkokouksen muodossa. Metsähallitus isoimpana vesialueen omistajana antoi hankkeen toteuttamiselle luvan. Selvitettiin vesilain mukaisten lupien tarpeellisuus Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskukselta ja Kuivaniemen (nyk. Ii) kunnan ympäristöviranomaiselta. Molemmissa lausunnoissa todettiin, että hankkeen toteuttaminen nykyisessä laajuudessa ei tarvitse vesilain mukaista lupaa.

Hankkeen suunnittelu:

Suunnitelmien ja kustannusarvion laatimista varten syyskuussa 2004 Simon kalatalouskoulu oppilastyönä yhdessä kalastuskunnan edustajan kanssa teki sedimenttimittaukset. Maatuman paksuus mitattiin 2 m - 60 m leveydeltä rantaviivasta, maatuman paksuus oli 160 cm – 10 cm, veden syvyys mittaushetkellä 40-120 cm.

Mittaustulosten perusteella varsinaista orgaanista hajoavaa kasvimassaa oli vain hyvin kapealla vyöhykkeellä rannan tuntumassa muutamia yksittäisiä paikkoja lukuunottamatta. Pääosa pehmeästä sedimentistä oli harjateräsvaajalla tehdyn tutkimuksen perusteella savihiesua. Todettiin, että kunnostuksessa kannattaa pitäytyä rantaviivan läheisen osan puhdistamiseen, jolloin veden vaihtuvuus rannan läheisyydessä paranee.

Suunnitelmat:

Suunnitelmat, hankeselostus ja kustannusarvio laadittiin kalastuskunnan omana työnä apuna käyttäen TE-keskuksen ja ympäristökeskuksen alan asiantuntijoita .

Suunnitelmat laadittiin siten, että 20 m leveydeltä rantaviivasta puhdistetaan ja poistetaan maatunut maa kovan pohjan tasoon pohjaa syventämättä ja rantaviivaa muuttamatta.

Työ teetetään ulkopuolisella urakoitsijalla, talvella jään päältä, massat läjitetään maanomistajien kanssa yhteisesti sovituille alueille ja tasataan ja maisemoidaan seuraavana kesänä.

Talkootyönä tehdään läjitysalueiden raivaus ja auraus, jään auraus ja jäädyttäminen sekä osittain talkootyönä ja osittain ostopalveluna vesikasvien kerääminen.

Puhdistettavan alueen yhteispituus n. 1,5 km, kunnostettavaa aluetta on ½ kalastuskunnan aluetta ja ½ metsähallituksen aluetta, puhdistettava ala 31360 m², maainesmäärä 14380 m³, massan keskisyvyys 46 cm.

Niitettävä vesikasvustoala 13,7 ha. Vesikasvikartoitus (pinta-ala) tehtiin GPS-laitteen avulla, joten määrittystä voidaan pitää hyvin tarkkana. Vesikasvusto niitetään ja kerätään pois kolmena vuonna peräkkäin.

Vesikasvien niitolla saavutettaneen pienillä kustannuksilla selvästi näkyvää parannusta veden laatuun, kunhan kasvit kerätään välittömästi pois niiton jälkeen.

Kustannusarvio:

Hankkeen hyväksytty kustannusarvio yht.	46.653,35
Tavoite 1 – ohjelman osuus	43.433,15
Muun julkisen rahoituksen osuus	3.220,20

Hankkeen rahoitus:

Hankkeen toteuttamiseksi jätettiin rahoitushakemukset Tavoite ohjelma 1 mukaisesti Pohjois-Pohjanmaan TE – keskukselle, Toimintaryhmä JoMMalle, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskukselle, Kuivaniemen kunnalle, Keski-Perämeren kalastusalueelle ja metsähallitukselle.

Saadut rahoitukset:

Julkinen rahoitus yhteensä 32.574,86, jakautuen	
TE-keskus, EU	16.287,43
TE-keskus, valtio	9.772,46
Toimintaryhmä JoMMa kuntarahoitus	6.514,97

Ympäristökeskuksen avustus 3.220,20 €n kustannuksiin on 1.500 €ja vesikasvuston niitto.

Yksityinen rahoitus 10.858,29 jakautuen

Yksityinen rahallinen osuus	2.377,79
Talkootyö, hyväksytty	8.480,50

Aikataulu:

Urakoitsija valittiin syyskuussa 2004. Hankehakemus jätettiin toimintaryhmälle 04.10.2004, toimintaryhmän hallitus puolsi hankehakemusta 30.10.04. Hakemus lähetettiin TE-keskukselle 2.11.04, TE-keskuksen tekninen tarkastus ja hankeryhmä antoivat puoltavan lausunnon 10.01.05. Lopullinen rahoituspäätös saatiin helmikuussa 2005.

Töiden toteutus:

Valmistelevia töitä tehtiin 2.11.04 alkaen, mm. lumen auraus, jään jäädyttäminen.

Maatuman poistotyö aloitettiin 31.1.2005 ja saatiin päätökseen maaliskuun alkupuolella.

Ensimmäinen vesikasvuston niitto tehtiin elokuussa 2005, kerättiin ja ajettiin 40 traktorikuormaa pois niitettyä vesikasvia.

Toinen niitto tehtiin elokuussa 2006, kerättiin ja ajettiin pois 10 traktorikuormaa.

Kolmannen kerran niitettiin elokuussa 2007, kerättiin ja ajettiin pois 5 traktorikuormaa.

Hoitokalastus, kalatalouskoulun raportin mukainen ehdotus:

Kalakantatulokset osoittavat (yhdessä eläinplanktonin erittäin pienten yksilömäärien kanssa) tehokkaimpaan veden laadun paranemiseen päästävän usean vuoden kestoisella pikkukalaston poistopyynnillä.

Nuottakaluston käyttömahdollisuutta tulisi tutkia apajapaikkojen selvityksellä.

Nuottausta tehty lokakuussa 2006, kalaa saatiin yht. n. 16.000 kg/ 2 vetoa. Kustannus 2.000 € Keski-Perämeren kalastusalue avusti 500 €lla, loppu 1.500 €kalastuskunnan omilla varoilla ja talkootyönä.

Kevättalvella 2007 kalatalouskoulu teki oppilastyönä nuottausta jään alta, saalis n.150 kg/ 1 pv, nuotan syvyys 2,5 m ja pituus 200 m

Kalastuskunnan pyynnöstä ympäristökeskuksesta käytiin ottamassa vesinäytteet heinäkuussa 2006. Veden laatu ei kovin hyvä, saattoi johtua poikkeuksellisen lämpimästä kesästä ja alhaalla olevasta vedenpinnasta (n. 70-80 cm normaalia alempana). Veden laatua tutkitaan myös tulevina kesinä.

Hanke on kiinnostanut tiedotusvälineitä. Hankkeen eri vaiheista on ollut juttuja paikallislehdissä. Nuottauksesta oli uutinen radiossa.

Hankkeen jatko:

Veden laadun tarkkailua jatketaan kunnostushankkeen päätyttyä, jotta nähdään kunnostushankkeen vaikutukset.

Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskus pitää tärkeänä pysyvien myönteisten tulosten saavuttamisen kannalta, että

- 1) suunnittelu Särkijärven ulkoisen ravinnekuormituksen vähentämiseksi käynnistetään ensi tilassa, sillä se on yksi edellytys veden laadun tarkkailuohjelmaan pääsemiseksi.
- 2) veden laadun kannalta ongelmallista kalaston osaa (särkikalat ja ahven pit. alle 15 cm) poistetaan nuottaamalla syksyllä 2007 ja 2008. Lisäksi poistokalastuksella saavutettua kalaston tilaa varaudutaan ylläpitämään alkaen vuodesta 2009 kalastuskunnan omilla ja Oijärven kalastusyhdistyksen hallinnassa olevilla ja Iin kunnan omaisuutta olevilla rysillä (6 kpl) sekä yksityisten katiskoilla.
- 3) kuhien tai järvitaimenien tai molempien istuttaminen aloitetaan ja siikojen istuttamisesta luovutaan toistaiseksi.
- 4) vesikasvillisuuden niittoalaa vähennetään noin 7 hehtaariin eli noin puoleen vuosina 2005-2007 vuosittain niitetystä lähes 14 hehtaarista, jotta varmistettaisiin ravinteiden riittävä sitoutuminen vesikasvillisuuteen kasvukauden aikana.

HANKETTA KOSKEVA LOPPUKOKOUS

Kunnostushankkeen loppukokous pidettiin 21.08.2007. Tilaisuuteen oli kutsuttu edustajia Pohjois-Pohjanmaan TE-keskuksesta, Toimitaryhmä JoMMasta, Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksesta, metsähallituksesta, Iin kunnasta, Keski-Perämeren kalastusalueesta, Simon kalatalouskoulusta sekä ranta-alueen asukkaita. Tiedotusvälineiden edustajille oli lähetetty kutsu.

Tilaisuudesta oli ilmoitus myös Ii kunnan nettisivuilla sekä Oijärven ja Kuivaniemen aseman ilmoitustaululla. Tilaisuuteen oli vapaapäisy kaikille asiasta kii nostumeille.

Tilaisuuteen oli saapunut Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen edustaja Arto Hirvonen, metsähallituksen edustaja Erkki Turtinen ja Keski-Perämeren kalastusalueen edustaja Seppo Miettunen sekä 11 ranta-alueen asukasta.

1. Tilaisuuden alustukseksi hankevastaava Pirjo Särkiaho kertoi päättyneen hankkeen eri vaiheista.

Oltiin yksimielisiä siitä, että hanke on ollut tarpeellinen ja asetetut tavoitteet on saavutettu hyvin tähän asti. Erityisesti verkostoitumista hankkeen eri toimenpiteiden toteutamisessa pidettiin mallikelpoisena.

Maatuman poisto ja vesikasvuston niitto on ollut hyvä valinta ja varsinkin tässä järjestyksessä toteutettuna. Hankkeen vaikutukset ovat näkyvissä, vesikasvusto on vähentynyt ja veden laadussa on havaittavissa paranemista.

Ympäristökeskuksen edustaja kertoi, että Oijärvi- hankkeessa on valmistettu TE-keskuksen, ympäristökeskuksen, Kuivaniemen kunnan ja Oijärven kalastusyhdistyksen rahoituksella vesikasvien niittokone. Sen omistaa Iin kunta ja sen haltijana on Oijärven kalastusyhdistys ry. Konetta käytetään myös tarvittaessa Särkijärvellä kun myöhemmin tarvitaan niittoa. Käytön kustannuksista ei ole tehty vielä päätöstä.

Hankkevastaava kiitti päättyneen hankkeen tukijoita ja toimijoita, ranta-alueen asukkaita ja ahkeria talkoolaisia.

Muut toimenpiteet:

Päättyneen hankkeen aikana on syntynyt uusia ideoita ja suunnitelmia.

- Simon kalatalouskoulu teki v. 2005 oppilastyönä syvyyskartoituksen. Kartta saatu kalastuskunnan käyttöön. Helpottaa apajapaikkojen selvittämistä.
- Kalastuskunnan käyttöön on valmistettu kaislankeräysverkkoja 4 kappaletta ja veneeseen asennettava kaislankeräyshara..
- Suoritettu nuottaus syksyllä 2006, saalis 16.000 kg
- Kalakoulu nuottasi keväällä 2007, saalis n. 150 kg
- Ympäristökeskuksessa kokoaa ja esikäsittelee työharjoittelija 1.6.-30.9.07 aineistoa selvitykseen, jonka tavoitteena ovat kalaston vaikutukset järven veden laatuun Pohjois-Pohjanmaalla. Yksi selvitystyöhön sisällytetyistä kohteista on Särkijärvi. Aikaisempien vuosien materiaali on lähetetty työharjoittelijan käyttöön. Ympäristökeskus toteutti 7-8.8.07 Nordic -koeverkkokalastuksen. Selvityksen tulokset ohjeistuksineen saadaan kalastuskunnan käyttöön.

2 Jatkohankkeet:

- Tilattu vuodeksi 2007 roskakalanpyyntiä varten nuottausta 4 päivää, kustannukset 4000 € saatu avustusta 50 % eli 2000 € Kuivaniemen lähineuvostolta ja 500 € metsähallitukselta. Loppu tehdään talkootyönä.

Myös Keski-Perämeren kalastusalueelta pyritään saamaan avustusta kalastuskunnan toiminnan tukemiseen ja mahdollisten jatkohankkeiden toteutukseen.

Ympäristökeskuksen edustaja Arto Hirvonen totesi, että veden laadun kannalta ongelmallisten kalojen (särkikalat ja ahven, pit. alle 15 cm) poistoa on jatkettava ainakin v. 2008. Toimenpide parantaisi etenkin ahventen kasvua entisestään.

Edelleen Hirvonen kertoi, että Oijärvi-hanke on myös päättymässä tämän vuoden lopussa. Toimintaa hanketyön jälkeen on suunniteltu jatkettavan niin, että hoitokalastus toteutetaan alkaen vuodesta 2008 Oijärven kalastusyhdistyksen työnä. Tarvittavat kalastajat ovat kuivaniemeläisiä työttömiä, joiden palkanmaksuun Oijärven kalastusyhdistys hakee työllistämistukea Haukiputaan työvoimatoimistosta. Samoja kalastajia olisi käytettävä myös Särkijärvellä. He kalastaisivat etenkin keväällä särkikalaja ja pieniä ahvenia Oijärvelle hankituilla, mutta myös Iin kunnan Särkijärven kalastuskunnan käytössä olevilla avoperäryksillä

Todettiin, että Särkijärveen on istutettu useana vuonna siian poikasia. Viimeksi vuonna 2005. Siikaa ei ole saatu pyydyksillä. Arto Hirvonen kertoi, että siika ei ole sopiva istutuskala Särkijärveen kalataloudellisesti eikä kun tavoitellaan sinilevätöntä ja hyvää veden laatua. Siian istutukset on syytä lopettaa toistaiseksi. Vastauksena Teuvo Karennin tiedusteluun kuhan tai taimenen istutusmahdollisuuksia, Hirvonen totesi molempien olevan huomattavasti parempia istutettavia kalalajeja kuin siika. Etenkin järvestä todennäköisesti luontaisesti lisääntyvällä kuhalla ja myös taimenella voidaan saada runsastumaan pyrkivä särkikala- ja ahvenkanta kuriin.

Tilaisuuden lopuksi keskusteltiin keinoja tulojen hankkimisesta, koska jatkossa on väistämättä edessä tilanne, että kalastuskunnan vastuulle jää vuosittainen kalavesien hoito, kun nykytoimenpiteillä saadaan tilanne suunnilleen tasapainoon. Pelkästään kalastuslupamaksut eivät riitä.

Eräät ranta-alueen asukkaat ovat kalastuskunnalle vapaaehtoisesti maksaneet avustusta ansiokkaasti tehdystä työstä. Hankevastaava kiitti tukijoita ja totesi, että summan suuruudella ei ole merkitystä vaan on hyvä ele joka lämmittää hankkeen toimijoita ja innostaa edelleen jatkamaan.

Keskusteltiin kalastuksen avaamista myös ulkopuolisille. Ulkopuolisten kiinnostus kalastukseen lisääntyy varsinkin jos istutetaan ns. arvokalaa. Tätä kautta kalastuskunnan tulot lisääntyisivät. Ongelmana on virallisen tieyhteyden puuttuminen. Asiaa keskustellaan lisää myöhemmin. Turkistarhan halukkuus maksaa muutama sentti kilolta, jos nuottasaalis on useita tonneja myös syksyllä 2007 ja 2008, on selvittämisen arvoinen.

Esille tuli myös Särkijärven ulkoisen ravinnekuormituksen selvittäminen ja kuormituksen vähentämiseen tähtäävän suunnitelman laatiminen. Suunnitelma helpottaisi avustusten saamista kuormituksen vähentämistoimenpiteisiin ja esim. hoitokalastukseen.

Loppuyhteenvedo:

Loppuyhteenvedona todettiin, että hankkeen toteuttajana on toiminut suhteellisen pieni kalastuskunta (7 osakasta). Se osoittaa, että hyvien hankkeiden toteuttaminen ei välttämättä tarvitse aina pelkästään yhteiskunnan toimijaa.

Toteuttamiseen riittää kun on aktiivinen ja asiaan innostunut porukka sekä saadaan hankittua hyvä ja tarpeeksi laaja tukiverkko.

Päättynyttä hanketta voidaan pitää kustannusvaikutuksiltaan saatuihin tuloksiin nähden hyvinkin edullisena.

Simossa, 23.08.2007

Pirjo Särkiaho

hankevastaava, kalastuskunnan pja

040-729 54 79, e-mail: pirjo.sarkiaho@pp.inet.fi